

Сучасна класифікація, основні принципи та передумови запровадження медичного страхування

Володимир Рудий,

*Національний координатор Проекту ЄС “Сприяння реформі вторинної медичної допомоги в Україні” з питань політики і законодавства в сфері охорони здоров’я, кандидат наук з державного управління, член Національної ради з питань охорони здоров’я населення при Президентові України
23 липня 2009 р.*

This project is funded by the EU

Що таке медичне страхування?

Медичне страхування – це механізм фінансування охорони здоров'я, що передбачає водночас:

- попередню оплату
- об'єднання ризиків

Навіщо потрібно медичне страхування?

- Намагаючись зменшити ризик, люди вважають за краще заплатити відносно невелику суму для того, щоб потім запобігти непередбачуваним значним витратам
- Об'єднання великої кількості аналогічних випадків в один пул підвищує передбачуваність та створює основу для ринків страхування
- Страхування – це система, яка дозволяє зменшити ризики за рахунок пулів, що сприяє збільшенню добробуту суспільства
- Таким чином, страхування є більш прийнятним механізмом фінансування медичних послуг, ніж пряма оплата цих послуг населенням

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

PROPOSAL FOR A TAXONOMY OF HEALTH INSURANCE

**Organisation for
Economic Cooperation
and Development
June 2004**

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

Класифікація медичного страхування за окремими ознаками

1. За основним джерелом фінансування – державне і приватне
2. За рівнем обов'язковості:
 - обов'язкова участь в єдиній страховій схемі;
 - обов'язкове із свободою вибору альтернативних схем і носіїв;
 - обов'язкове за умовами трудового договору чи іншої загальної домовленості;
 - повністю добровільне
3. За рівнем охоплення застрахованих – групове та індивідуальне
4. За методом обчислення страхових внесків:
 - розміри внеску пов'язані з доходом;
 - розмір внеску визначається громадою (всі застраховані платять одну суму, розмір якої залежить від середнього ризику в групі застрахованих)
 - розмір внеску визначається індивідуальним рівнем ризику та визначається на основі актуарних розрахунків в залежності від очікуваних медичних потреб застрахованого

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

Інтегральна класифікація медичного страхування

- ❑ **Державне** – обов'язкове страхування, що здійснюється на основі внесків, пов'язаних з рівнем доходу :
 - через податкову систему (включаючи загальне оподаткування, місцеві податки і спеціальне (асигноване) оподаткування) – наприклад, **Canadian Medicare**
- Або**
- через обов'язкові відрахування з заробітної платні (соціальне страхування) – наприклад, **French 'Securite Sociale'**
- ❑ **Приватне:**
 - Обов'язкове (в силу закону) приватне страхування
 - Групове страхування від приватного роботодавця (є частиною трудового договору)
 - Приватне страхування на основі страхових внесків, встановлених громадою
 - Приватне страхування на основі індивідуального ризику

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

4 функціональні категорії приватного медичного страхування (1)

- Первинне (замісне та основне)
- Додаткове
- Дублююче
- Доповнююче

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

4 функціональні категорії приватного медичного страхування (2)

		Відповідність вимогам державного страхування	
		Особи з державним полісом	Особи без державних полісів
Послуги, що покриваються приватним страхуванням	Послуги, що, як правило, також покриваються державними схемами	Дублююче приватне страхування	Первинне приватне страхування: - замісне - основне
	Співоплати, що застосовуються в державних схемах	Додаткове приватне страхування	
	Додаткові послуги, що не покриваються державними чи первинними приватними схемами	Доповнююче приватне страхування	

This project is funded by the EU

Інші важливі характеристики схем страхування, не включені в класифікацію МС

Управління схемою та природа носія:

- управління за допомогою державних організацій (уряд, держустанови, органи соціального забезпечення);
- управління за допомогою приватних організацій (спільні компанії, приватні комерційні страховики, приватні некомерційні страховики, лікарняні фонди)

Відносини між страховиками (конкурентні чи неконкурентні)

Договірні відносини з постачальниками медичних послуг:

- страхування на основі відшкодування шкоди;
- селективне контракування
- інтеграція страховика з постачальниками (постачальники не є незалежними організаціями, а є оплачуваними працівниками страховика)

Податкові субсидії (загальні чи вибіркові податкові пільги, що сприяють розвитку страхування)

Інші законодавчі норми, що впливають на перехресну субсидіарність схеми (заборона “зняття вершків”, регулювання суми виплат і пакету послуг, обов’язок безстрокового покриття тощо)

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

**СПРИЯННЯ РЕФОРМИ ВТОРИННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ
В УКРАЇНІ**

Project EuropeAid/123236/C/SER/UA

ЕВРОПА

**Европейский региональный комитет
Пятьдесят шестая сессия**

Копенгаген, 11–14 сентября 2006 г.

EUR/RC56/BD/1

26 июня 2006 г.

61102

ОРИГИНАЛ: АНГЛИЙСКИЙ

**Подходы к политике финансирования
здравоохранения в Европейском регионе ВОЗ**

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

Основні завдання й принципи будь-якої сучасної системи фінансування ОЗ

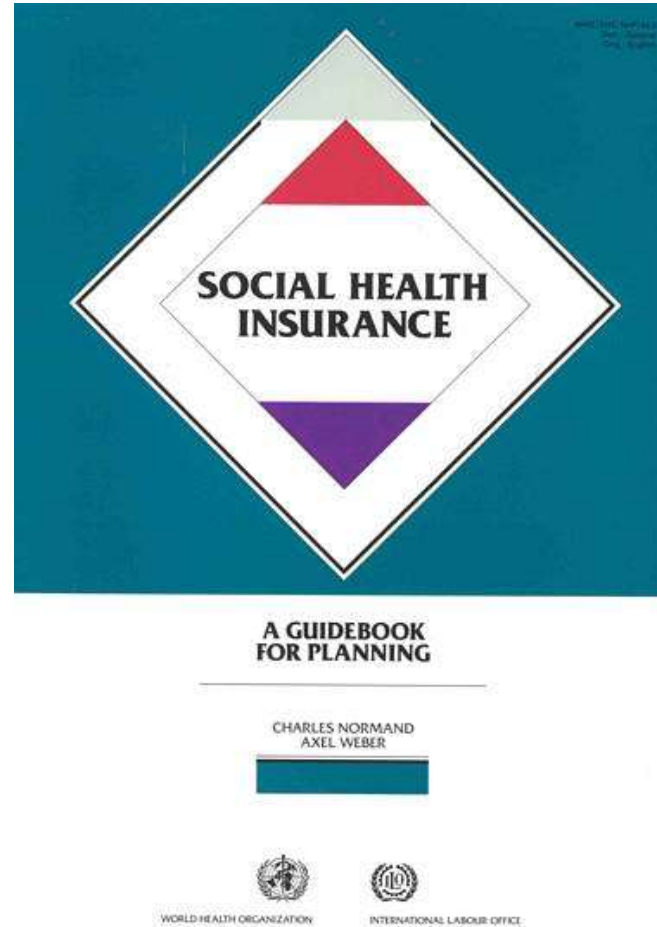
1. **Захист від фінансового ризику (фінансовий захист)** – люди не повинні ставати бідними в результаті звернення за медичною допомогою, а також не повинні примушуватися до вибору між станом свого здоров'я та своїм економічним добробутом
2. **Справедливість фінансування** – бідні не повинні платити більше, ніж багаті, відносно рівня своєї платоспроможності
3. **Справедливість використання ресурсів і послуг** – ресурси та послуги повинні розподілятися відповідно до потреб, а не відповідно до інших факторів (таких, як здатність чи нездатність платити)
4. **Сприяння прозорості й підзвітності схем фінансування** – тобто, сприяння зменшенню ступеню використання прямих неофіційних платежів пацієнтів за медичну допомогу
5. **Сприяння створенню стимулів для підвищення якості та економічної ефективності при наданні медичних послуг**

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

**СПРИЯННЯ РЕФОРМИ ВТОРИННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ
В УКРАЇНІ**

Project EuropeAid/123236/C/SER/UA

**Позитивні стимули до запровадження соціального медичного страхування, та його
основні можливі недоліки**

Позитивні стимули до запровадження	Недоліки
Можливість отримання стабільного джерела фінансування	Високий рівень адміністративних витрат
Забезпечення наочності притоку ресурсів у систему охорони здоров'я	Наявність проблем у сфері стримування витрат
Можливість забезпечення становлення прав пацієнтів як споживачів медичних послуг	Наявність проблем із забезпеченням охоплення страхуванням працівників сільського господарства та неформального сектору
Можливість комбінації об'єднання ризиків та взаємної підтримки: надання послуг згідно з потребами та розподілення фінансового навантаження відповідно до можливості здійснювати оплату	
Певна незалежність від держави та паралельна з цим можливість участі у реалізації державної політики охорони здоров'я	
Можливість сприяння ефективному наданню медичної допомоги	

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

Необхідні передумови для запровадження соціального медичного страхування

Оцінюючи доцільність запровадження соціального медичного страхування, необхідно дати відповідь на кілька запитань:

- 1. Чи слід надавати більш високий ступінь пріоритетності витратам на служби охорони здоров'я, ніж той, що вони мають в даний час? Якщо так, то чи може країна дозволити собі збільшити видатки на служби охорони здоров'я?**
- 2. Чи стримується розвиток служб охорони здоров'я недостатністю механізмів для спрямування ресурсів на охорону здоров'я чи недостатньою доступністю цих ресурсів?**
- 3. Чи є економічне зростання достатнім для забезпечення значного розвитку служб охорони здоров'я?**
- 4. Чи призведе запровадження соціального медичного страхування з його більш наочними ресурсами до більш ефективного використання наявних ресурсів?**

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

У разі, коли наявний рівень витрат є близьким до межі, що може бути прийнятною в поточних умовах економічного розвитку, запровадження соціального медичного страхування навряд чи дасть якісь більш вагомні результати у порівнянні з чинними механізмами фінансування.

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

Варто також пам'ятати, що ресурси, які виділяються на забезпечення населення медичною допомогою, обмежені рівнем національного доходу.

Тому в тих країнах, де фінансування служб охорони здоров'я є недостатнім через низький національний дохід та відносно низький рівень охорони здоров'я в переліку національних пріоритетів, запровадження соціального медичного страхування не забезпечить додаткових ресурсів.

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

При проведенні оцінки доцільності та можливості запровадження соціального медичного страхування, серед іншого, слід визначити адміністративні потреби такої системи і вирішити, чи можна їх задовольнити.

При цьому слід пам'ятати, що управління системою страхування є більш складним і часто більш дорогим, ніж управління системою, що фінансується за рахунок загальних податків.

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

Забезпечення діяльності системи страхування потребує наявності значних адміністративних навичок.

Тому важливе значення для оцінки можливостей запровадження в країні системи соціального медичного страхування має відповідь на запитання про наявність відповідної національної інфраструктури, деяких додаткових адміністративних механізмів забезпечення збирання внесків та забезпечення доступу до медичних послуг.

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

Оцінка зазначених вище адміністративних можливостей залежить від відповідей на наступні кілька питань:

1) чи наявна в країні група добре підготовлених адміністраторів, яких можна було б навчити менеджменту системи соціального медичного страхування?

2) чи має місце законодавча база й управлінські механізми для підтримки закону про соціальне медичне страхування?

3) чи дозволяють чинні адміністративні структури й процедури забезпечити функціонування механізму збору страхових внесків.

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

У разі негативної відповіді на поставлені вище запитання можна говорити про те, що ефективне запровадження соціального медичного страхування на даному етапі навряд чи можливе.

Багато країн роблять помилку, намагаючись імплементувати систему соціального медичного страхування без наявності відповідно підготовленого персоналу.

При цьому слід враховувати, що підготовка персоналу для організації та управління системою зазначеного виду страхування може зайняти кілька років, і відповідна робота має бути проведена до запровадження нових механізмів.

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

Надзвичайно важливим є питання про те, чи будуть внески на цей вид страхування, що збираються у вигляді відрахувань від доходу (заробітної платні), найкращим джерелом для фінансування системи медичного обслуговування?

Якщо ці відрахування вже є достатньо високими (тобто, частка обов'язкових відрахувань від зарплати велика), то зазначене джерело не рекомендується використовувати для стягнення додаткових внесків.

Результатом запровадження додаткових нарахувань може бути незацікавленість роботодавців в утриманні чи наймі персоналу з наступним зростанням рівня безробіття.

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

Тому, перед тим як перейти до аналізу потенційної ролі соціального медичного страхування, особам, які відповідають за планування та прийняття рішень, доцільно відповісти принаймні на два наступних питання:

1) яким є рівень відрахувань від зарплати у даний час, і чи доцільно запроваджувати нові додаткові відрахування?

2) яким є в даний час рівень безробіття, і чи доцільно застосовувати стратегії, що несуть у собі ризик подальшого зростання безробіття?

Якщо відповіді на ці запитання є негативними, то на даному етапі немає ніякого сенсу розглядати можливість запровадження соціального медичного страхування (принаймні до того, як певна частка податкового тиску не буде переміщена на іншу базу оподаткування).

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

Важливим для оцінки можливості запровадження соціального медичного страхування є також питання про реальне співвідношення в країні між формальним та неформальним секторами економіки.

Як й інші, зазначений вид соціального страхування ефективно здатен функціонувати за умови відносно розвинутого формального сектору економіки, коли значна частка населення працює за офіційним наймом, який залишає мало шансів для сумнівів у рівні доходів працівників та ефективності збору податків.

Отже, якщо формальний сектор економіки є відносно слабким, а забезпечення ефективного й дешевого збору внесків у фонд соціального медичного страхування є неможливим, то запровадження системи соціального медичного страхування з покриттям всього населення в якості основного джерела фінансування системи охорони здоров'я навряд чи можливе.

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

Важливе значення для успіху запровадження соціального медичного страхування також мають:

- **готовність наявної інфраструктури системи охорони здоров'я до надання застрахованим тих послуг, що будуть гарантовані, та**
- **історичні й культурні цінності й традиції конкретної країни.**

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

В залежності від конкретних умов, наявних у тій чи іншій країні, можливі три варіанти рішення щодо того починати чи не починати запроваджувати соціальне медичне страхування.

1. Якщо ці умови є сприятливими, то влада може прийняти рішення про початок створення відповідних інституцій, юридичної бази й механізмів реалізації соціального медичного страхування.

2. Якщо ж умови не є сприятливими, то тоді необхідно зробити вибір між двома іншими варіантами рішення:

– подолання перешкод,

Або

– відмова від запровадження соціального медичного страхування на даному етапі (що, безперечно, не означає остаточної відмови від його запровадження на більш пізньому й сприятливому з точки зору забезпечення принаймні мінімальних необхідних для цього умов етапі розвитку).

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS

**В УКРАЇНІ МАЄ БУТИ ПРИЙНЯТЕ ЗВАЖЕНЕ
РІШЕННЯ З ВРАХУВАННЯМ РЕЗУЛЬТАТУ
ДЕТАЛЬНОГО АНАЛІЗУ УСІХ
ПЕРЕРАХОВАНИХ ВИЩЕ АСПЕКТІВ ТА
ПЕРЕДУСІМ З УРАХУВАННЯМ ІНТЕРЕСІВ
НАСЕЛЕННЯ/ПАЦІЄНТІВ!!!**

**ЦЕ ОСОБЛИВО ВАЖЛИВО ПАМ'ЯТАТИ В
УМОВАХ СУЧАСНОЇ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ!!!**

This project is funded by the EU

EPOS
Health Consultants

The project is implemented by
EPOS Health Consultants in
consortium with NICO/ECORYS